

Els hospitals espanyols y la violència obstètrica

La Violència Obstètrica constitueix una violació del drets humans, sexuals i reproductius de les dones, i segons l'últim dictamen del CEDAW segueix present en els hospitals espanyols.

Violència obstètrica i drets humans

La violència obstètrica és un concepte que ha aparegut en els últims anys i que va agafant força per a donar nom a una pràctica que pateixen les dones embarassades en relació amb les males pràctiques que es donen als hospitals durant l'embaràs, el part o fins i tot després d'aquest. Malgrat no haver-hi una única definició, existeix bastant consens a l'aportada per l'OMS, la qual ho defineix com a qualsevol acte, o omissió d'informació, per part dels professionals de la salut o del personal mèdic durant l'embaràs, part, puerperi i avortament, que vulneri els drets humans i la integritat física i emocional de les dones. Aquesta violència pot prendre moltes formes, incloent-hi (CEDAW, 2023):

- **Falta d'informació:** no brindar la informació necessària i de manera clara per part dels professionals mèdics durant el procés obstètric perquè les pacients puguin prendre les seves decisions de manera autònoma.
- **Coerció:** obligar les pacients a sotmetre's a intervencions mèdiques sense el seu ple consentiment informat.
- **Tracte discriminatori:** tractar a les pacients d'una manera despectiva o discriminatòria en funció de l'ètnia, la raça, l'orientació sexual, el gènere, identitat de gènere, diversitat funcional, etc.
- **Intervencions mèdiques innecessàries:** realitzar procediments mèdics innecessaris, com l'episiotomia, la

cesària o l'administració de medicaments, sense una indicació mèdica adequada.

- **Maltracta física:** dur a terme maniobres violentes o doloroses durant el part o el postpart, com la pressió abdominal o la restricció física.
- **Abús sexual:** cometre tocaments indeguts, comentaris inapropiats o qualsevol altra forma d'abús sexual durant l'atenció obstètrica.

Aquestes males praxis suposen una violació dels drets de la salut, sexuals i reproductius de les dones, els quals constitueixen part dels drets humans, i s'han de concebre de manera integral i conjunta dins d'aquest àmbit. Són

diversos els tractats internacionals que inclouen aquests drets i reivindiquen la importància d'aportar una perspectiva de gènere pel que fa a la protecció dels drets humans (Al Abid et al., 2017). Així doncs, apareixen en la Declaració Universal de Drets Humans (1948), el Pacte Internacional de Drets Civils i polítics (1966), la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (1979), que de forma més concreta, reconeix el dret de les dones a controlar la seva pròpia vida reproductiva, incloent-hi el dret a decidir si volen tenir fills, el número i l'espaiament dels fills i l'accés a informació, també la Plataforma d'Acció de Pequín (1995), que reconeix els drets de les dones a decidir lliurement i responsablement sobre qüestions relatives a la



Fuente: Fotografía d'Ana Jimenez en La Vanguardia

seva sexualitat, incloent-hi l'accés a serveis de salut sexual i reproductiva.

Naturalització als hospitals

La medicina ha suposat un enorme benefici i avanç en tots els aspectes, i ha produït importants canvis en l'àmbit demogràfic, prolongant la vida de les persones i disminuint la mortalitat matern filial. Però, d'altra banda, el mètode empíric i científic ha suposat la sistematització d'unes pràctiques i uns sabers colonials, que ha implicat en una certa manera un control sobre els cossos de les dones embarassades i sobre les pràctiques que es duen a terme, així doncs, es crea una relació de poder dins dels centres hospitalaris entre els professionals de la salut i les pacients. Aquest fet constitueix una violència de gènere que es veu reflectida a partir d'una violència



Font: Fotografia de Stephen Andrews en Unsplash

estructural i cultural que és present en tota mena d'institucions (Rodríguez i Martínez, 2021).

La naturalització d'aquestes pràctiques en les societats suposa que més de la meitat dels professionals de la salut desconeguin el terme de la violència obstètrica (Beli, 2013) i al voltant d'un 30- 40% de les pacients embarassades han dit haver sofert violència obstètrica (Observatori de Violència, 2021 i Iglesias, et al. 2019).

Pel que fa a definir i posar nom a aquestes "pràctiques", va ser l'estat de Veneçuela en 2007, el primer país que les va determinar legalment com (Beli, 2013):

- Falta d'atenció eficaç i oportuna per part de les emergències obstètriques.
- Malgrat haver-hi altres mitjans de dur a terme un part, obligar les pacients a parir en posició supina i amb les cames aixecades.
- Posar obstacles en la inclinació entre els nounats i les mares, sense cap justificació i negar la possibilitat d'agafar-los en braços o conducta a l'acte d'al·letar-los.

- Alterar el procés natural del part de baix risc, mitjançant l'ús de tècniques d'acceleració, sense obtenir el consentiment voluntari, exprés i informat de la dona.
- Practicar el part per via de cesària, existint condicions per al part natural, sense obtenir el consentiment voluntari, exprés i informat de la dona.

Panorama espanyol

Quant a Espanya, el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona (d'ara endavant CEDAW) de l'ONU, va publicar el passat 7 de març un dictamen que condemnava per tercera vegada a Espanya per pràctiques nocives contra la integritat física i la dignitat humana d'una pacient durant el part. Concretament, es va tractar de males pràctiques relacionades amb l'ús de l'epidural i el no tenir en compte l'historial mèdic previ, que va comportar una cesària en el part, ocasionant greus problemes posteriors a nivell psíquic i físic (Cuesta, 2023).

Els tres dictàmens emesos contra Espanya reforcen la necessitat d'establir mesures dins

d'aquest àmbit per a la prevenció i erradicació de les formes de violència obstètrica, la CEDAW posa de manifest en les seves recomanacions la necessitat d'involucrar més mesures i recursos.

Respecte als professionals de la salut i de les institucions mèdiques, fa falta un canvi del model obstètric, per a protegir les víctimes i assegurar que gaudeixin dels seus drets, així doncs, reconèixer la violència estructural i les relacions de poder que s'estableixen dins dels hospitals. A més, de sensibilitzar i formar als professionals per a conèixer i reconèixer les males pràctiques donades durant l'embaràs, el part o de manera posterior. I que, d'aquesta manera, puguin realitzar un acompanyament a les pacients a nivell psicològic, ja que aquestes solen experimentar por, ansietat i inseguretat.

D'altra banda, és important sensibilitzar a la població de l'existència de la violència obstètrica, i enfocar-se en una comunicació fluida i amb l'objectiu d'enfortir el consentiment informat que es dona entre les pacients i els professionals.

També, a nivell jurídic, formar als professionals d'aquest àmbit per a donar resposta a les possibles denúncies per violència obstètrica i oferir un acompanyament a les víctimes. Per descomptat, la CEDAW recomana la revisió de la legislació actual i la readaptació d'aquestes per a donar resposta a les situacions que ja s'han donat i es poden donar en un futur.

En definitiva, tant el Comitè com l'ONU, té present la violència obstètrica com una forma de violència de gènere contra les dones pel fet de ser-ho, i considera totalment necessària la visibilització d'aquesta per a assegurar que les dones siguin plenes titulars dels seus drets i crear societats justes i democràtiques (Nacions Unides, 2022).

Ester Cecilia Chico

Graduada en Psicologia

Estudiant de Màster en Derechos Humanos,
Democracia y Globalización en la Universitat
Oberta de Catalunya.

Referencias

Al Adib, M., Ibáñez, M., Casado, M. & Santos, P. (2017). La violencia obstétrica: un fenómeno vinculado a la violación de los derechos elementales de la mujer. *Medicina Legal de Costa Rica*, 34(1), 104-111. http://www.scielo.sa.cr/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1409-00152017000100104&lng=en&tlng=es

- Belli L. (2013). La violencia obstétrica: otra forma de violación a los derechos humanos. *Revista Redbioética/UNESCO*, p. 25-34.
- CEDAW. (2023). Dictamen del Comité en virtud del artículo 7, párrafo 3, el Protocolo Facultativo respecto de la Comunicación núm. 154/2020. <https://www.refworld.org/es/pdfid/61f81f274.pdf>
- Convención sobre la Eliminación de Todas las Formas de Discriminación contra la Mujer (1979). <https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women>
- Cuesta, L. (2023, 7 de marzo). Nueva condena de la ONU por violencia obstétrica. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/vida/junior-report/20230315/8823521/nueva-condena-espana-violencia-obstetrica.html>
- Iglesias, S., Conde, M., González, S., & Parada, M. E. (2019). ¿ Violencia obstétrica en España, realidad o mito? 17.000 mujeres opinan. *MUSAS. Revista de Investigación en Mujer, Salud y Sociedad*, 4(1), 77-97. doi.org/10.1344/musas2019.vol4.num1.5
- Naciones Unidas. (2022). España: Comité de derechos humanos encuentra violencia obstétrica y pide reparar a la víctima. <https://news.un.org/es/story/2022/07/1511702>
- Observatorio de violencia. (2021). La violencia obstétrica en España. <https://observatorioviolencia.org/la-violencia-obstetrica-en-espana/>
- Rodríguez, J. & Martínez, A. (2021). La violencia obstétrica: una práctica invisibilizada en la atención médica en España. *Gaceta Sanitaria*, 35(3), 211-212. <https://dx.doi.org/10.1016/j.gaceta.2020.06.019>

Publicat per:



**Asociación para las
Naciones Unidas
en España**
United Nations Association of Spain

Amb el recolzament de



ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades pels seus col·laboradors.